

GLOBSEC TRENDS 2023

ORSZÁGJELENTÉS
MAGYARORSZÁG

SZERZŐ

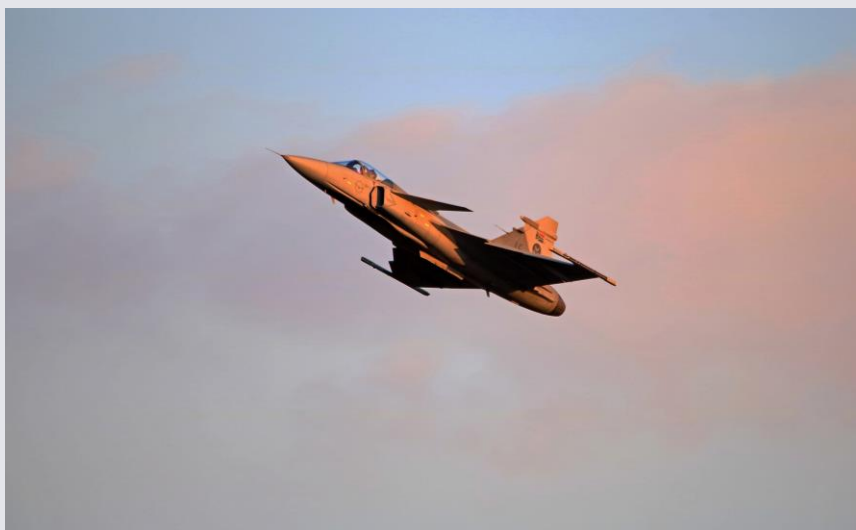
Szicherle Patrik, Kutató

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	1
Javaslatok.....	4
Magyarország nem lóg ki a sorból.....	6
Követik a saját ‘vezérüket’ – a társadalmi törésvonalak kimutatására alkotott metodológia.....	8
Senki nem lépne ki az Unióból?.....	9
Kevés nézetkülönbség a biztonságunkkal kapcsolatban..	11
Különböző vélemények Magyarország fő partnereiről.....	13
Az orosz–ukrán háború kétféle megítélése.....	15
Kormánypárti vs ellenzéki dezinformáció.....	18
Mi a demokrácia?.....	20
Bizalomhiány.....	22
A sajtófogyasztási szokások is a pártpolitikai orientáción múlnak.....	24
Középen találkozunk?.....	27
A kiadványról.....	29

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A GLOBSEC nyolc közép-kelet-európai országban, köztük Magyarországon, 1000-1000 lakos körében elvégzett közvélemény-kutatás alapján elemezte a társadalmi attitűdöket az Európai Unióval, a NATO-val, az Ukrajna ellen indított háborúval, illetve az egészségüggyel kapcsolatban. A részletes magyar eredmények alapján a következő megállapításokat tehetjük:

- **Egy pártpolitikai alapon kettészakadt társadalom.** A magyar adatok rámutatnak, hogy az ország lakossága a legtöbb kérdésben a saját politikai oldala retorikáját követi. Hogy valaki az ukrajnai háborúért Oroszországot vagy Ukrajnát/a Nyugatot teszi felelőssé, az nagyrészt azon múlik, hogy melyik pártot választaná egy esedékes választás alkalmával. Az adatfelvétel pillanatában a bizonytalan szavazók a legtöbb esetben közelebb álltak az ellenzéki elkötelezettségű választókhoz.
- **Van, ahol még létezik nemzeti konszenzus.** Ugyan a magyar politikai erők rég felhagytak a nemzeti konszenzus megteremtésének kísérletével, a magyarok még mindig egyetértenek bizonyos alapvető kérdésekben. Ezen kérdéskörök között találjuk Magyarországot európai uniós és főként NATO-tagságát, a NATO jelentette előnyöket és a felismerést, hogy egy egyenlőségen, emberi jogokon, a szabadságon és a jogállamiságon alapuló demokrácia jó az országnak.
- **Bizonytalanság a NATO ötös cikkelyével kapcsolatban.** Ugyan a magyar válaszadók kiemelten támogatják az ország NATO-tagságát, és tisztában vannak azzal, hogy a tagság csökkenti annak a kockázatát, hogy egy idegen ország megtámadja Magyarországot, kisebb arányban volnának hajlandóak megvédeni az országgal szomszédos NATO-tagokat, ha őket érné támadás. Ez az attitűd annak ellenére alakult ki, hogy egyetlen jelentősebb politikai erő sem kérdőjelezi meg nyíltan az ország ötös cikkely szerinti kötelezettségeit. Lehetséges tehát, hogy a szavazók egyes rétegei szélesebben értelmezik a kormánypártok ukrajnai háború kapcsán hangoztatott békenarratíváit.
- **Nagyon eltérő elképzelések az ország partnereiről.** Habár mind a kormánypárti, mind az ellenzéki szavazók Németországot tartják Magyarország legfontosabb partnerének, előbbiek sokkal kisebb arányban teszik ezt. A Fidesz szavazói Kínát majdnem Németországgal azonos fontosságú partnernek vélik, ami azt mutatja, hogy a párt nagyon hatékonyan győzte meg saját követőit a kínai kapcsolat hasznosságáról. Az ellenzék szavazói alig említették Pekinget, mint az ország két legfontosabb stratégiai partnerének egyikét.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

- **Az orosz–ukrán háború kétféle megítélése.** Ahogy azt fentebb is kiemeltük, a magyar válaszadók a háborúval kapcsolatos felelősségről pártpolitikai preferenciájuk alapján döntenek. Ugyanez a helyzet az Oroszországgal szemben kivetett szankciók és az Ukrajnának szállított fegyverek kérdésében. A bizonytalan szavazók, valamint a pártpolitikai preferenciáikat el nem áruló válaszadók inkább szankciópárti álláspontot képviseltek, de határozottan elutasították a fegyverszállítással kapcsolatos felvetéseket.
- **Egyetértés a demokráciával kapcsolatban, de abban nem, hogy azt hogyan nevezzék.** A magyarok alapvetően egyetértenek abban, hogy az egyenlőségen, emberi jogokon, szabadságon és jogállamiságon alapuló demokrácia jó az országnak. Ugyanakkor ha a liberális demokráciáról kérdezték a magyar válaszadókat, a vélemények pártpolitikai alapon oszlottak meg, még akkor is, ha maga a definíció egyetlen ponton sem változott.
- **Nincs erős elutasítás az LMBTI+ emberekkel szemben.** A magyarok többsége nem ért egyet a kormánypártok LMBTI+ ellenes narratíváival. A magyar válaszadók mindössze 37%-a mondta, hogy az LMBTI+ egy immorális és dekadens ideológia, míg 56% egyetértett azzal, hogy a közösség jogait (mint pl. a házassághoz való jog) biztosítani kellene.
- **Egyetértés a „saját oldal” dezinformációival.** A magyar válaszadók általában azzal a dezinformációs narratívával azonosulnak, ami az ellenoldalt támadja. A Fidesz szavazói hajlamosabbak egyetérteni azzal, hogy az ellenzéket azért fizetik, hogy külföldi érdekeket képviseljen a politikájában. Az ellenzéki szavazók ezzel szemben inkább annak az állításnak adnak hitelt, hogy Orbán Viktor miniszterelnök pszichiátriai ellátásban részesül egy grazi magánklinikán.¹
- **Hiányzó bizalom.** A magyar válaszadók kormányba és az Országgyűlésbe vetett bizalma 16 százalékponttal csökkent 12 hónap alatt, ami azt mutatja, hogy az elmúlt időszak gazdasági problémái nem múltak el nyomtalanul. A kormánypárti szavazók ugyanakkor továbbra is teljes mellszélességgel a kabinet mögött állnak. Ami ennél aggasztóbb lehet, az a hadseregbe vetett bizalom jelentős csökkenése az elmúlt évek alatt, főleg az ellenzéki és bizonytalan szavazók körében, pedig korábban ez az intézmény a politikai megosztottság fölött állt. A változásra a kormány hadsereggel kapcsolatos döntéseivel szemben megfogalmazott kritikáknak jelentős hatásuk volt.

[1] A narratívák kiválasztásáról részletesebben olvashat a 18-19. oldalon.

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

- **Különböző médiakövetési szokások.** A magyarok általában pártpolitikai alapon követnek sajtótermékeket. A kormánypárti szavazók inkább a Fidesz irányába húzó médiumokat követik folyamatosan. Ezzel szemben az ellenzéki szavazók általában a függetlenként számontartott sajtót nézik rendszeresen. Az vélhetően igaz, hogy a médiafogyasztási szokások az előzetesen meglévő politikai preferenciák alapján alakulnak ki, de az egyes sajtóorgánumok által nagy számban közölt potenciálisan félrevezető tartalmak mindenképp segítenek a társadalmi attitűdök bebetonozásában.

[1] A narratívák kiválasztásáról részletesebben olvashat a 16-17. oldalon.

JAVASLATOK

- 1. Meg kell találni azokat a pontokat, ahol a politikai oldalak egyet tudnak érteni.** A kormánypártoknak és az ellenzéknek ki kellene alakítaniuk egy konszenzust Magyarország világban elfoglalt helyéről, és ha ez sikerül, akkor ezt rendszeresen kommunikálni kellene a választadók felé. Egy ilyen konszenzus alapja lehet az ország EU- és NATO-tagsága, ezen szervezetek alapvető követelményeinek teljesítése, illetve a NATO 5. cikkelyének teljesítésével kapcsolatban tett egyértelmű vállalás.
- 2. Új szabályokra van szükség egyes közintézmények esetében.** Magyarországnak olyan közintézményekre és közszerelőkre van szüksége, amelyek és akik mögé majdnem minden állampolgár fel tud sorakozni. Hosszútávon fontos volna a hadseregbe és az elnökbe vetett bizalom helyreállítása. Ehhez szükség lehet arra, hogy a honvédelmi miniszter és az elnök olyan személy legyen, akinek a megválasztása pillanatában sem korábbi, sem még aktív párttagsága nincsen. Az elnököt jelölő pártoknak érdemes volna úgy választaniuk jelöltet, hogy annak ne legyenek korábbi, jelentős nyilvánosság előtt tett politikai megszólalásai.
- 3. A közmédiának több ellenzéki hangot kellene megszólaltatnia.** Jogilag kellene előírni, hogy mennyi adásidőt kell adni kormánykritikus politikusoknak a közmédia különböző műsoraiban, beleértve a híradót. A képernyőre kerülő pártokat különböző nemzeti/helyi felmérések alapján kellene meghatározni, hogy a közmédia ne kerülhesse meg a szabályt jelentéktelen politikai formációk képviselőinek megszólaltatásával.
- 4. A demokráciáért folytatott harcot a magyarok attitűdjeihez kell igazítani.** A demokráciapárti erők narratíváit ahhoz kell igazítani, ahogy a magyarok látják a demokráciát. Nem szükséges liberális vagy illiberális demokráciáról beszélni. Ehelyett érdemesebb lehet arról értekezni, hogy a magyar demokratikus rendszer miben fejlődhetne, hogy teljesítse az egyenlőség, az emberi jogok, a szabadság és a jogállamiság követelményeit.

JAVASLATOK

- 5. A helyi sajtónak támogatásra van szüksége.** Ahhoz, hogy társadalmi ellenállóképességet lehessen építeni Magyarországon, a helyi sajtónak nagyobb támogatásra van szüksége. Ezek a helyi ügyekre fókuszáló médiatermékek erősebb bizalmi kapcsolatot építhetnek ki a helyi lakossággal, mivel a hozzájuk közelebb álló problémákról számolnak be.
- 6. A megoldással, és nem a problémákkal kell foglalkozni.** Meg kellene változtatni a magyar nyugatbarát szereplők kampányainak fókuszát: a problémák helyett a megoldásokról kellene beszélni. Megoldásokat kell felmutatniuk arra, hogy miként lehetne jobbá tenni az átlag magyarok életét és feltárni, hogy ehhez mit tesz hozzá Magyarország nyugati szervezetekbe történő beágyazottsága. Fontos volna minél nagyobb számban elérni az alacsonyabb oktatási színvonalat képviselő szavazókat, kiváltképp azokat, akik nem tettek érettségi vizsgát.

Magyarország nem lóg ki a sorból

A GLOBSEC legutóbbi felmérése² rámutatott, hogy a közép-kelet-európai régió (ami jelen esetben az alábbi nyolc, felmérésben részt vevő országot írja le: Bulgária, Csehország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Szlovákia) továbbra is elkötelezett a nyugati intézményrendszer (az EU és a NATO) mellett. A régió erős támogatója Ukrajnának is az orosz megszállás ellen folytatott harcában. Ennek ellenére vannak aggodalomra okot adó jelek is: bizonyos dezinformációs narratívák a lakosság szélesebb rétegeire is hatnak, kiváltképp az Oroszországgal szemben kivetett szankciókkal és az Ukrajnának szállított fegyverekkel kapcsolatban.

A 2023-as GLOBSEC Trends kiemelte, hogy a felmérésben részt vevő nyolc ország sorából nem Magyarország lóg ki a leginkább a társadalmi attitűdöket tekintve. A bolgár, illetve a szlovák válaszadók ugyanis lényegesen magasabb arányban értettek egyet a Kremlnek kedvező és a Nyugatot támadó állításokkal.

A közép-kelet-európai régió országainak lakossága összességében erősen támogatja a nyugati intézményrendszert. A régióban a NATO-tagság támogatottsága átlagosan 79%-os, de ez az érték csak 58% a bolgár és szlovák lakosok között. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy míg Szlovákiában 12 hónap alatt (2022 márciusa és 2023 márciusa közt) 14 százalékponttal esett a NATO-tagság támogatottsága, a bolgár válaszadók körében ugyanakkor erősödött a szövetség népszerűsége ugyanezen időszak alatt.

Ukrajna kérdése megosztóbb. Átlagban a válaszadók 64%-a tette meg Oroszországot a háború legfőbb felelőssévé. Ez a vélemény nem szerzett abszolút többséget Bulgáriában és Szlovákiában, ahol a válaszadók mindössze 44%-a (2022-höz képest 6 százalékpontos csökkenés) és 40%-a (2022-höz képest 11 százalékpontos csökkenés) állította, hogy leginkább Oroszország tehet a háborúról. Magyarországon ez az érték egy év alatt 6 százalékpontot nöött, ami azt jelenti, hogy már hazánk is tagja azon regionális országoknak, ahol az abszolút többség Oroszországra helyezi a felelősséget.

A pozitív változások persze nem jelentik, hogy a magyar válaszadók ne volnának sérülékenyek az ország szövetségeseivel és szövetségesi rendszerével, a háborúval vagy akár az egészségüggyel kapcsolatos dezinformációs narratívákkal szemben. Ez nem meglepő annak fényében, hogy egy több mint 500 sajtóterméket számláló médiakonglomerátum³ és a közmédia⁴ is kritika nélkül közvetíti a kormánypárt megbízhatatlan vagy félrevezető állításokat is felvonultató retorikáját, melyet többször is ért kritika azért, amiért a Kreml érdekeit favorizálja.⁵

[2] <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/globsec-trends-2023-united-we-still-stand>

[3] <https://english.atlatszo.hu/2019/06/30/data-visualization-this-is-what-the-pro-government-news-media-looks-like/>

[4] <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2022/hungary>

[5] https://politicalcapital.hu/news.php?article_read=1&article_id=3004

Magyarország nem lóg ki a sorból

Példának okáért érdemes kiemelni, hogy a magyarok mindössze 54%-a ért egyet azzal, hogy az „Oroszország elleni gazdasági szankciók működnek, és addig kell fennmaradniuk, amíg Oroszország ki nem vonja katonáit Ukrajnából”, ami kevesebb a teljes minta 59%-os átlagánál, amit jelentősen lehúznak az alacsony szlovák és bolgár értékek. És míg a kormánypárt régóta hangoztatott szankcióellenes⁶ retorikája nem élvezzi a többség támogatását, a kormánypárti retorika a társadalom szélesebb rétegeit tudta megnyerni egy másik kérdésben: a magyar válaszadók 57%-a mondta, hogy „azzal, hogy katonai felszerelést és fegyvereket biztosít Ukrajnának, a Nyugat provokálja Oroszországot, és közelebb kerül a háborúhoz”.

[6] <https://telex.hu/english/2022/10/18/eu-sanctions-depicted-as-actual-bomb-in-hungarian-governments-anti-sanctions-propaganda>

Követik a saját ‘vezérüket’ – a társadalmi törésvonalak kimutatására alkotott metodológia

Ez az elemzés közelebbről is szemrevételezi, hogyan gondolkodnak a magyarok az EU-ról, a NATO-ról, az Ukrajna ellen indított háborúról, és hogy mennyire értenek egyet tárgyilagos, valamint félrevezető állításokkal. A felmérés részletes adatai egyértelműen rámutatnak arra, hogy a pártpolitikai faktorok határozzák meg leginkább, hogy a magyar válaszadók miként látják a világot. Ezt egyértelművé teszi az is, ha az egyes pártok szavazóit egyenként vizsgáljuk meg.

Ahhoz, hogy még inkább rávilágítsunk erre a trendre, egy kalap alá vettük a tavalyi ellenzéki összefogásban részt vevő pártokat, feltéve, hogy a minta legalább 1%-a őket választotta (beleértve azokat is, akik egy teoretikus „ellenzéki összefogásra” szavaznának). Miután ezt megtettük, a mintánk 289 Fidesz-szavazót és 317 ellenzéki szavazót tartalmazott. Utána megnéztük, hogy miként vélekednek egyes kérdésekről az ellenzéki csoport szavazói. Először is kiszámoltuk, hogy hány szavazó értett egyet egy-egy kérdéssel vagy utasított el egy adott állítást, ezt a számot pedig elosztottuk 317-tel. Példának okáért adataink azt mutatták, hogy a Fidesz-szavazók 64 százaléka (186 a 289-ből) támogatta hazánk EU-tagságát, míg az „egybegyűrt” ellenzéki csoport esetében a 317-ből 311 válaszadó volt az uniós tagság mellett (tehát 98%-uk). Ez a megközelítés segíti munkánkat abban, hogy pontosan körülírjuk a magyar társadalom megosztottságát.

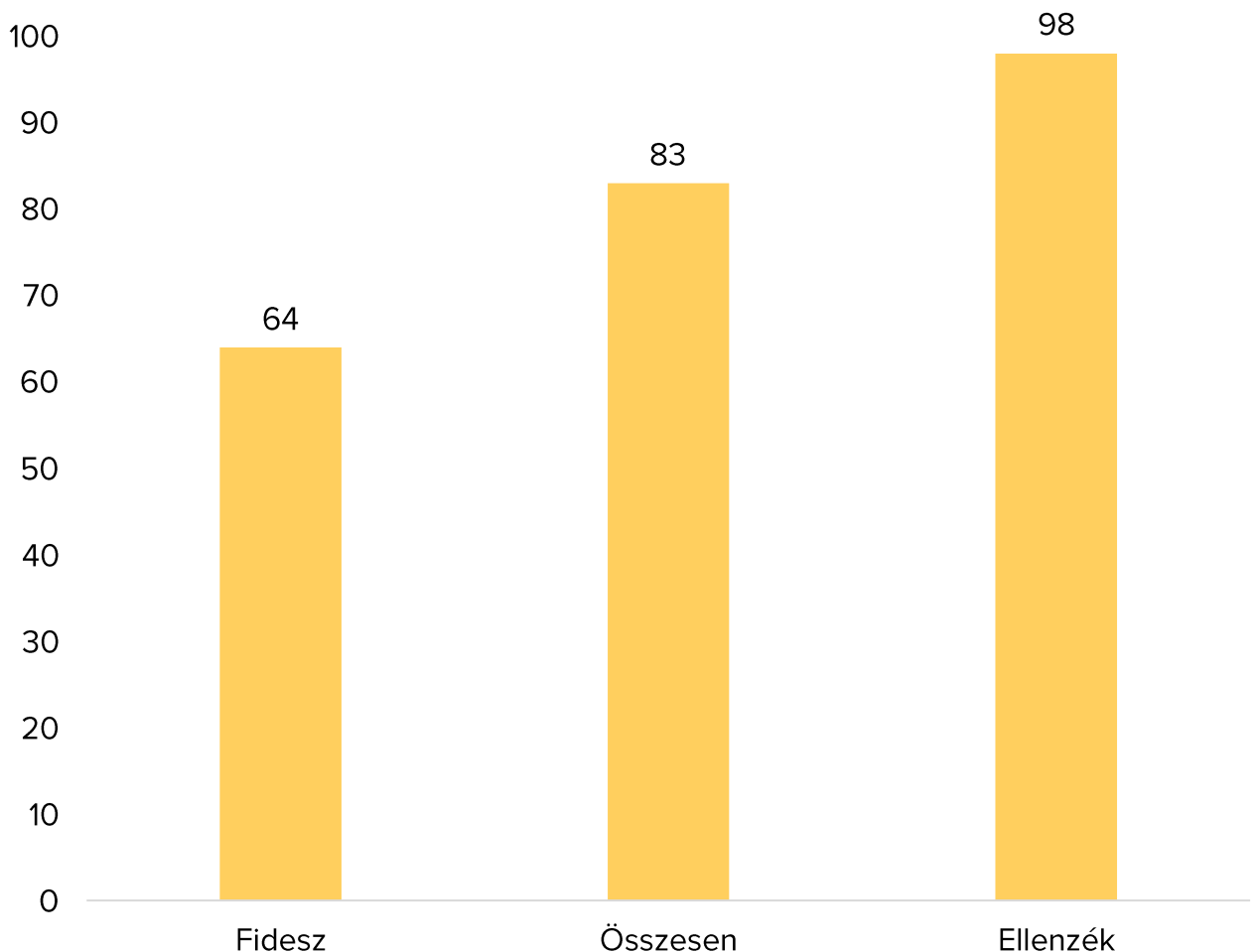

Senki nem lépne ki az Unióból?

A teljes magyar minta 83%-a mondta, hogy egy esetleges népszavazáson Magyarország európai uniós tagsága mellett voksolnának. Ugyan a Fidesz szavazóinak is több mint kétharmada (64%) az EU-tagság mellett foglalt állást, az ellenzéki szavazók között ez az arány 98%. Az eredmény összességében azt mutatja, hogy a magyarok erősen elkötelezettek az Európai Unió mellett, beleértve a kormánypárti szavazókat is.

Azok aránya, akik az EU-tagság mellett voksolnának

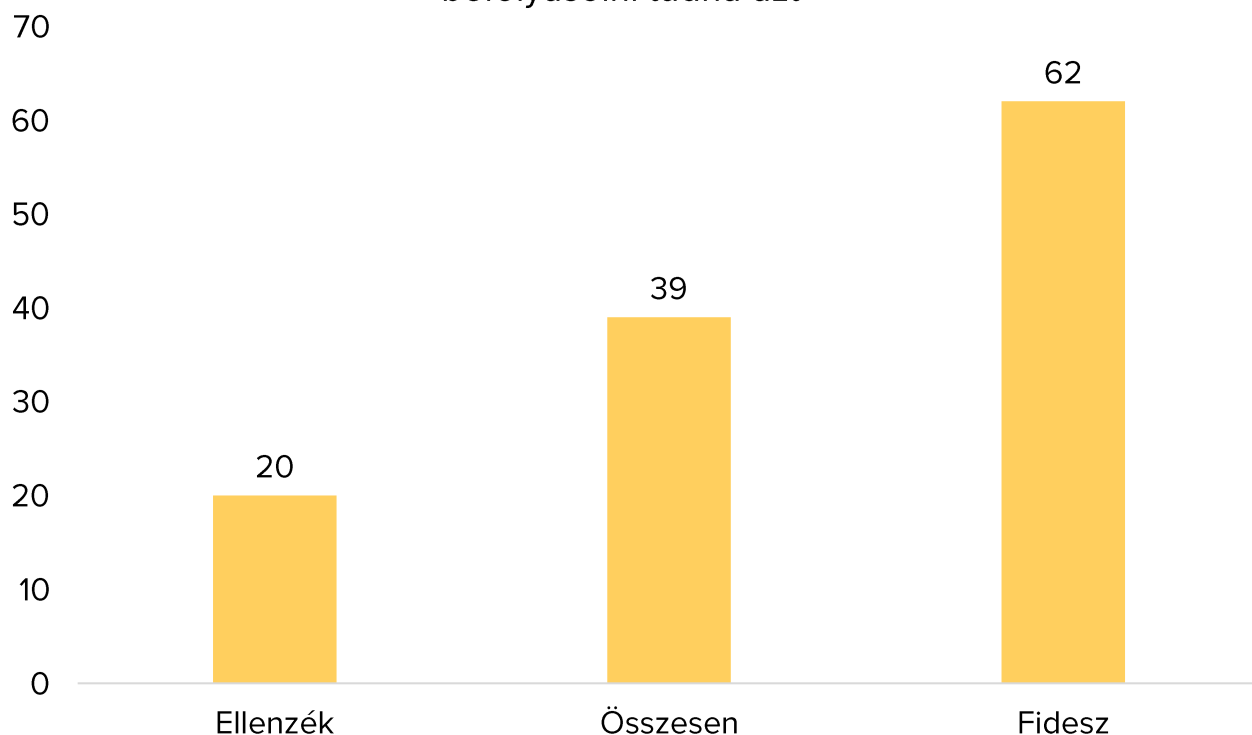

Senki nem lépne ki az Unióból?

A különbségek sokkal élesebbek voltak, mikor az Európai Unióval kapcsolatos dezinformációs narratívákról kérdezték a válaszadókat. Mindössze a magyarok 39% vélte úgy, hogy az „Európai Unió diktálja nekünk, hogy mit tegyünk, anélkül, hogy Magyarország befolyásolni tudná azt”. Ez a közép-kelet-európai régióban a legalacsonyabb érték.

A magyarok ugyanakkor élesen megosztottak ebben a kérdésben pártpolitikai alapon. Az „uniós diktátum” narratívával a Fidesz szavazóinak 62%-a egyetért, de az ellenzékiek között ez az arány csupán 20%. Utóbbi csoport nézeteit befolyásolhatja, hogy első kézből látják, ahogy Orbán Viktor miniszterelnök megvétóz uniós döntéseket, vagy megpróbál engedményeket kicsikarni velük kapcsolatban, amire a kormány képviselői is gyakran felhívják a figyelmet.⁷ Érdekes, hogy ez pont a Fidesz saját szavazótáborát kevésbé győzi meg. Emellett fontos lehet az is, hogy az ellenzéki képviselők saját sikereiket hangoztatták több uniós döntés esetén, például a jogállamisági mechanizmussal kapcsolatban.⁸

Azok, akik egyetértenek azzal, hogy 'Az Európai Unió diktálja nekünk, hogy mit tegyünk, anélkül, hogy Magyarország befolyásolni tudná azt'

[7] <https://24.hu/belfold/2023/06/27/lezsak-sandor-interju-orosz-ukran-haboru-fidesz-ellenzek/>

[8]

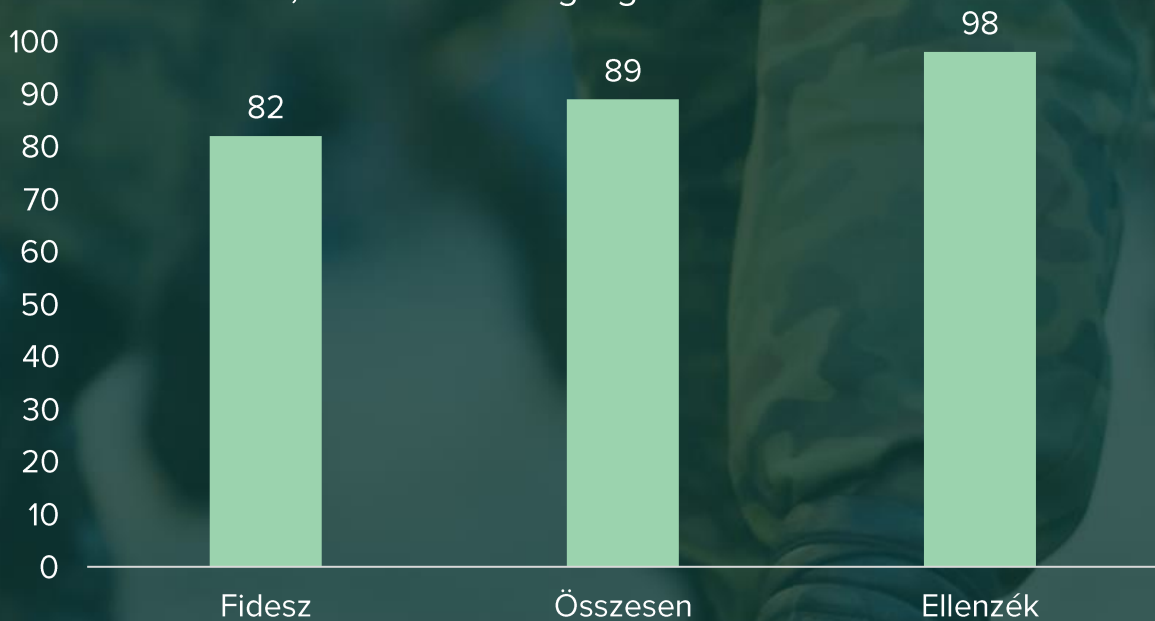
https://www.facebook.com/feketegyorandras.momentum/posts/661512864525648/?paipv=0&eav=AfbyJn7rJbWpalAiakcPE3TBhAy4kFTsTZIF0-XbwOP4JGrDrqXvZD9-WWO88mT2zfk&_rdi

Kevés nézetkülönbség a biztonságunkkal kapcsolatban

A magyar lakosság döntő többsége, 89%-a támogatja az ország NATO-tagságát. A felmérésben részt vevő nyolc ország közül ez – Románia mellett – a második legmagasabb érték. A különbségek pártpolitikai alapon is kisebbek, mint az EU esetében: a Fidesz-szavazók 82%-a, illetve az ellenzékiek 98%-a áll a tagság mellett.

Azok, akik a NATO-tagság mellett voksolnának

Ahol a magyar társadalom már megosztottabb, az az ország NATO-szövetséges szomszédainak (pl. Lengyelország, a balti államok vagy Szlovákia) védelme. Összesen a magyarok több mint kétharmada ért egyet azzal, hogy az országnak tiszteletben kellene tartania a NATO 5. cikkelye szerinti kötelezettségeit, bár ez a 73%-os közép-kelet-európai átlag alatt van, és lényegesen a legelkötelezettebb tagállamok értékei alatt – utóbbi csoportba sorolhatjuk Lengyelországot (92%) vagy Csehországot (91%). Az eredmény annak fényében aggasztó lehet, hogy magyar hivatalos személyek ritkán vonták kétségbe a NATO 5. cikkelye szerinti kötelezettségek teljesítését,⁹ és ha megtették is, nem építettek rá kiterjedt kampányt.

[9] Például: https://hvg.hu/itthon/20220304_orban_viktor_kossuth_radio

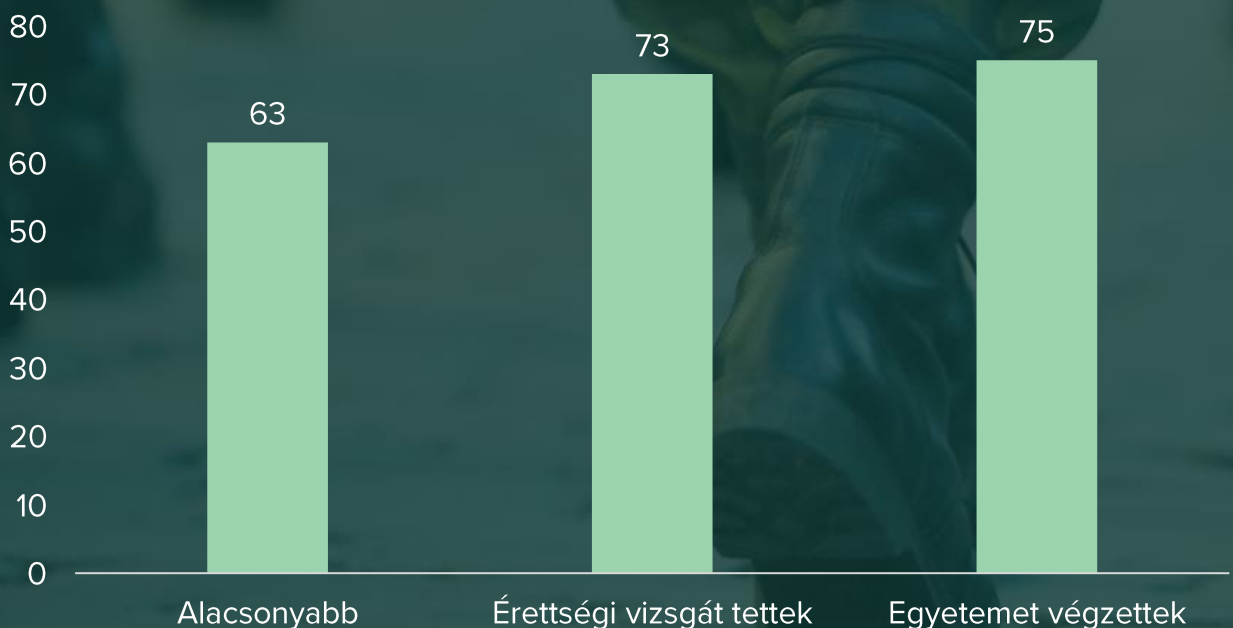
Kevés nézetkülönbség a biztonságunkkal kapcsolatban

Két lehetséges magyarázat van az eredményekre. Az első az, hogy a kormány békenarratíváját a lakosság egy része szélesebben értelmezi, mint egy felhívást a bármilyen háborúból való kimaradásra, beleértve azokat, melyekben Magyarországnak az 5. cikkely alapján részt kellene vennie. Másodsor, az eredmény egyfajta kifejezése lehet Magyarország egyes szomszédaival szemben viselt ellenszenvnek, de mivel a felmérés a szomszédos államokkal szembeni attitűdökre nem tért ki, így ez csupán elméleti feltételezés.

Tekintve, hogy a magyar lakosság nagyon megosztott ebben a kérdésben, hiszen a Fidesz-szavazók 52%-a, míg az ellenzékiek 88%-a értett egyet a megállapítással, az eredmény vélhetően inkább a kormánypárti békenarratívának köszönhető.

A szomszédos országok védelmével kapcsolatos állítás megítélésében az oktatásnak is szerepe van: azok a válaszadók, akik nem tettek érettségi vizsgát, sokkal kevésbé valószínű, hogy egyetértenek ezzel a kijelentéssel. Így tehát az Észak-atlanti Szerződés alapján Magyarországra rótt kötelezettségekkel (és jogokkal) kapcsolatos kommunikációt főként erre a csoportra érdemes célozni.

Azok, akik szerint Magyarországnak meg kellene védenie NATO-szomszédjait egy támadás esetén

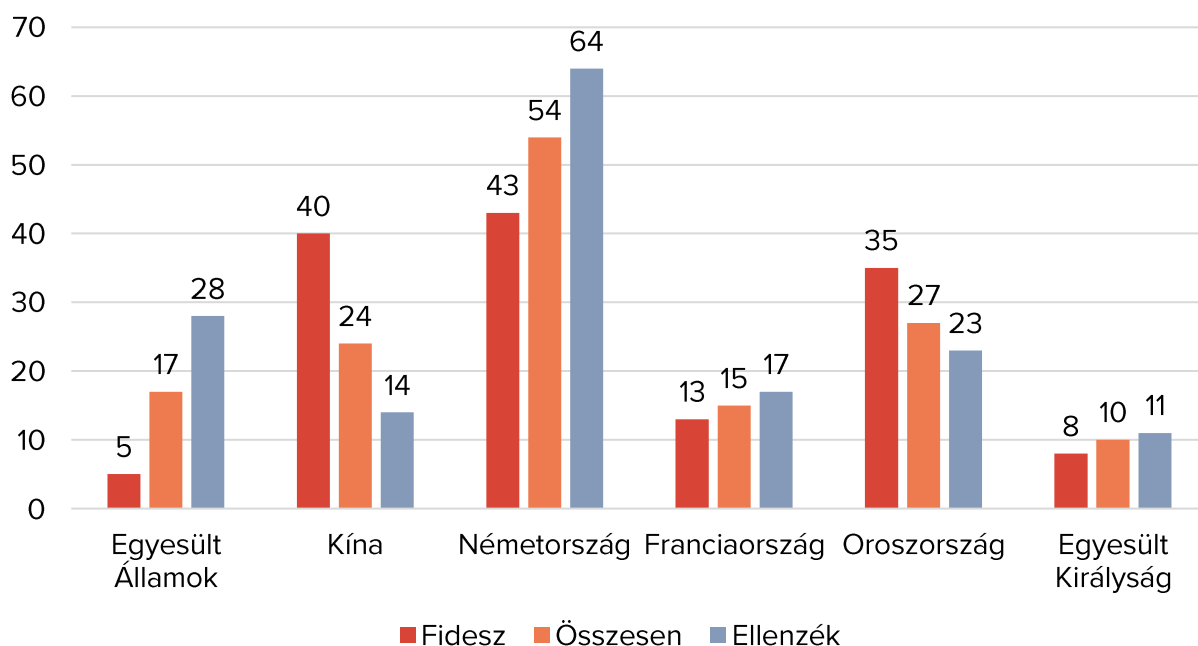

Különböző vélemények Magyarország fő partnereiről

A magyar válaszadók között jelentős pártpolitikai alapú különbségek voltak abban, hogy mely országokat tartják hazánk fő partnerének. A különbség meglehetősen kicsi Franciaország, az Egyesült Királyság és – érdekes módon – Oroszország esetében. Utóbbit a Fidesz-szavazók 35, az ellenzékiek 23%-a említette, mint Magyarország két fő stratégiai partnerének egyikét.

Az igazi különbségek az Egyesült Államok, Németország és Kína esetében látszanak. A Fidesz mellett elkötelezett válaszadók 5%-a vélte Magyarországot stratégiai partnerének az Egyesült Államokat, míg ez az arány 28% az ellenzékiek között. Németország esetében ezek a számok 43, illetve 64%. A közép-kelet-európai mintában egyedül Magyarországon említette a lakosság legalább ötöde Kínát hazája egyik legfontosabb stratégiai partnereként. Ez főleg annak az eredménye, hogy a Fidesz sikerrel győzte meg saját táborát a Kínával erősödő partnerség hasznosságáról: 40%-uk említette Kínát, mint Magyarországot egyik fő stratégiai partnerét.

Az alábbi országok közül melyek Magyarország legfontosabb stratégiai partnerei jelenleg? Maximum 2-t válasszon!

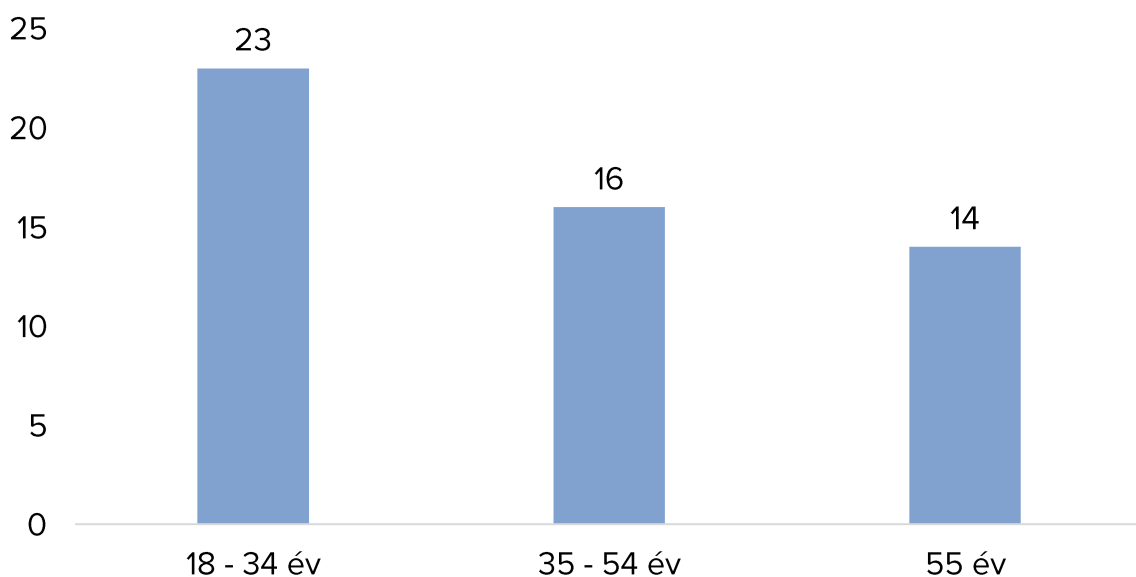

Különböző vélemények Magyarország fő partnereiről

Az életkor jelentősen befolyásolja, hogy miként vélekednek a magyar válaszadók az Egyesült Államokról. Míg az 55 év feletti magyarok mindössze 14%-a sorolta az Egyesült Államokat Magyarország fő partnerei közé, ez az arány 23%-ra nő a 18–34 évesek körében.

Akik az Egyesült Államokat választották Magyarország egyik fő partnerének

Az orosz–ukrán háború kétféle megítélése

Ahogy korábban is megjegyeztük, a magyaroknak csak kevéssel több mint fele (54%) válaszolta, hogy elsődlegesen Oroszországot teszi felelőssé Ukrajna inváziójáért, ami hat százalékpontos emelkedés 2022-höz képest. Emellett a válaszolni nem tudó megkérdezettek aránya 16-ról 10%-ra csökkent ugyanazon időszak alatt, tehát azok, akik a háború első évében véleményt alkottak a felelősség kérdésében, inkább Oroszországot hibáztatják az invázióért.

A háborús felelősség kapcsán a Fidesz és az ellenzék szavazói teljesen más világban élnek. Az ellenzéki válaszadók 87%-a Oroszországot tartja felelősnek, 5% Ukrajnát és 3% a Nyugatot. A kormánypárti táborban ezek az arányok szinte teljesen megfordulnak: 17% látja Oroszországot felelősnek, 32% hibáztatja Ukrajnát, és 38% a Nyugatot. Ez azt mutatja, hogy a kormánypárti szavazók véleményét jórészt a Fidesz és a kormánypárti sajtó által közvetített narratívák formálják,¹⁰ míg az ellenzéki tábor a saját politikai véleményvezéreit követi. Úgy tűnik, hogy egyik tábor sem tudja igazán áttörni az ellenoldal információs terét ebben a kérdésben. Azt azonban ki kell emelni, hogy mindkét tábor teljes mértékben támogatja az ukrán menekültek befogadását.

Kit hibáztatnak a magyarok a háborúért?

[10] https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_read=1&article_id=3186

Az orosz–ukrán háború kétféle megítélése

Hasonló a helyzet a szankciók kérdésében is. Összességében a magyarok 39%-a utasította el az állítást, miszerint a szankciókat helyben kell hagyni, amíg Oroszország ki nem vonul Ukrajnából, ami magasabb a közép-kelet-európai régió 31%-os átlagánál. A különbségek a két nagy politikai csoport között hatalmasak. Ismét egyértelmű, hogy a válaszadók a saját választott politikai vezetők narratíváit követik, és kevés esély van arra, hogy valaki eltérjen saját táborának többségi véleményétől.

Igazodás a kormánypárt narratíváihoz

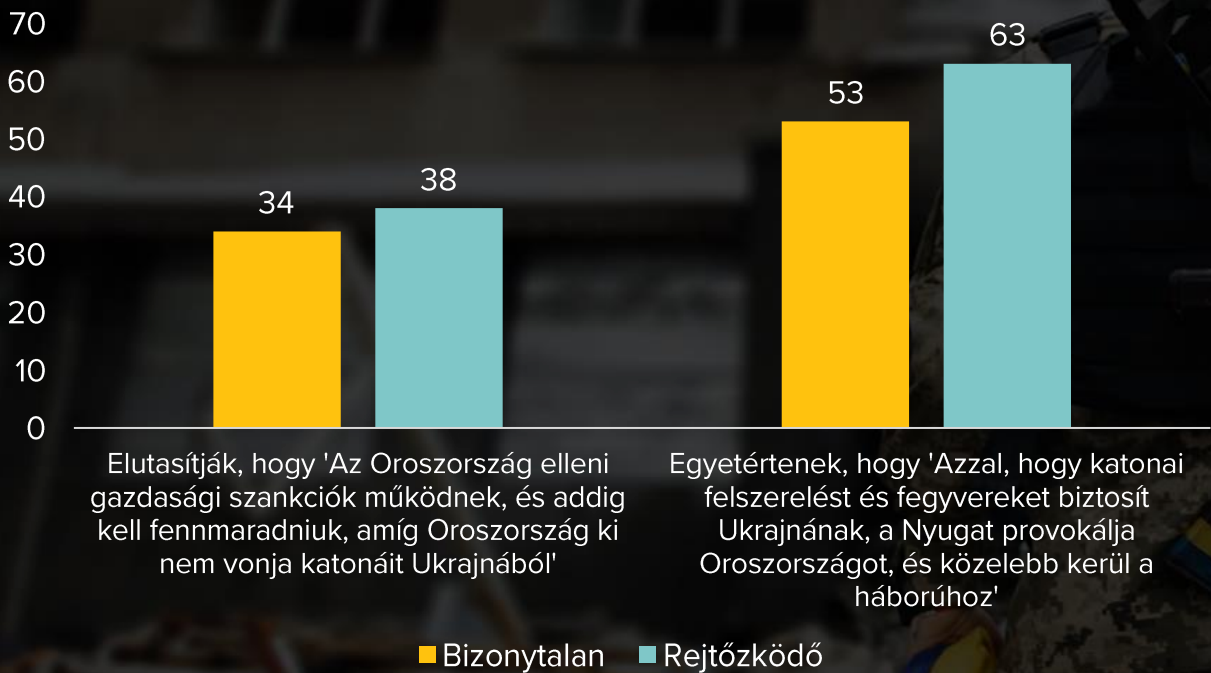
Ami a két háborús narratíva esetében ténylegesen megmutatja a kormánypárti narratívák hatékonyságát, az az, hogy a bizonytalan szavazók (130 ember a mintában) és a pártpolitikai preferenciáikat elrejtők (95 fő a mintában) miként gondolkodnak az Ukrajnába folyó háborúról. Ebben a kérdésben döntő fontosságú, hogy a bizonytalan és „rejtőzködő” szavazók mennyire igazodnak a kormánypárti retorikához, ami azt jelenti, hogy elutasítják a szankciókat, és egyetértenek azzal, hogy a fegyverszállításokkal a Nyugat provokálja Oroszországot.

Az orosz–ukrán háború kétféle megítélése

Az adatok alapján mindössze a bizonytalanok 34 és a rejtőzködők 38%-a értett egyet a kormányzat szankciókkal kapcsolatos véleményével, de 53, illetve 63%-uk igazodik a Fidesz állításához a fegyverszállításokról. Tehát a szankciók esetében ez a két csoport az ellenzéki szavazók attitűdjeihez áll közelebb, de a fegyverek esetében már a kormánypártiakhoz.

A bizonytalan/rejtőzködő szavazók igazodása a kormánypárt háborús narratíváihoz

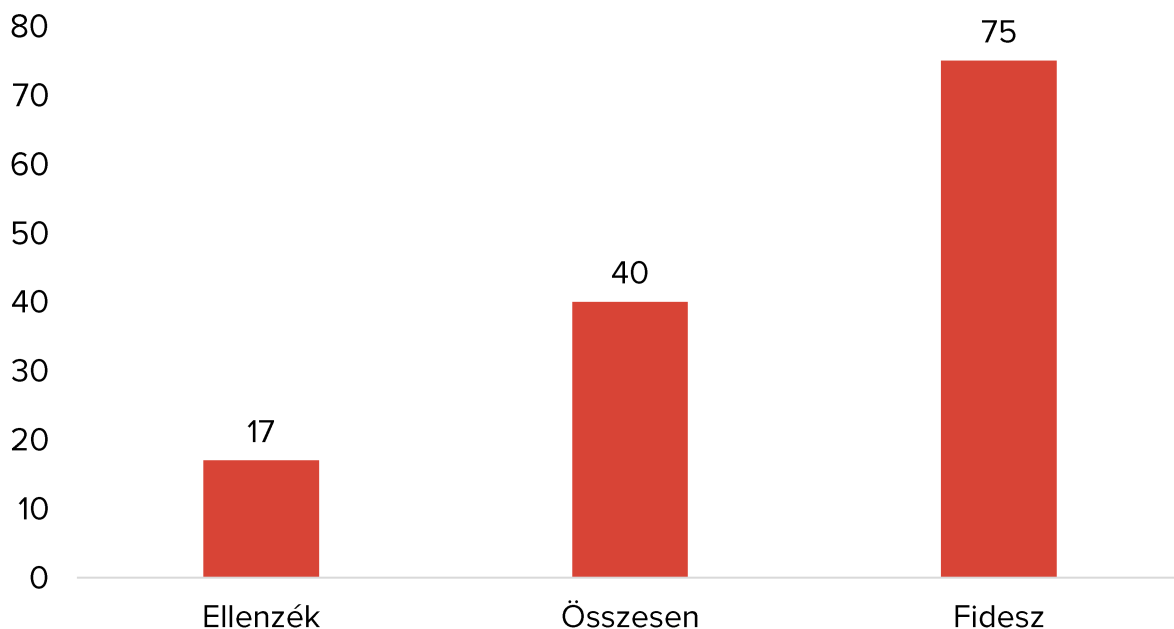

Kormánypárti vs ellenzéki dezinformáció

Korábban is kiderült már, hogy a magyarok a pártpolitika szemüvegén keresztül látják a világot. A magyar válaszadókat megkérdeztük két Magyarországon népszerű dezinformációs narratíváról is; az egyik inkább a kormánypárti, a másik pedig inkább az ellenzéki körökben hangzik el.

A válaszadóktól megkérdeztük, hogy egyetértenek-e azzal, hogy „a magyar ellenzék pénzt kap azért, hogy külföldi érdekeket képviseljen a politikai programjaiban”. Ezt az állítást a Fidesz gyakran elismételte 2015-től kezdve,¹¹ és a mai napig is népszerű narratíva maradt.¹² A GLOBSEC felmérése alapján a magyarok 40%-a értett egyet az állítással a 2022-es választások után egy évvel. A pártpolitikai alapú bontás megmutatja, hogy a kormánypárti szavazók teljes mértékben meghallották a Fidesz üzenetét az ellenzékről, míg az utóbbi csoport táborának 17%-a érzi úgy, hogy a választott politikai pártja „külföldi ügynök” volna.

Akik egyetértenek azzal, hogy 'A magyar ellenzék pénzt kap azért, hogy külföldi érdekeket képviseljen a politikai programjaiban'

[11] <https://444.hu/2018/03/15/orban-viktor-a-bekemenet-kiallas-lengyelorszag-mellett-is>

[12] <https://telex.hu/belfold/2023/06/26/titkosszolgalmati-jelentes-marki-zay-peter-mmm-kampanyfinansziroz-as-action-for-democracy>

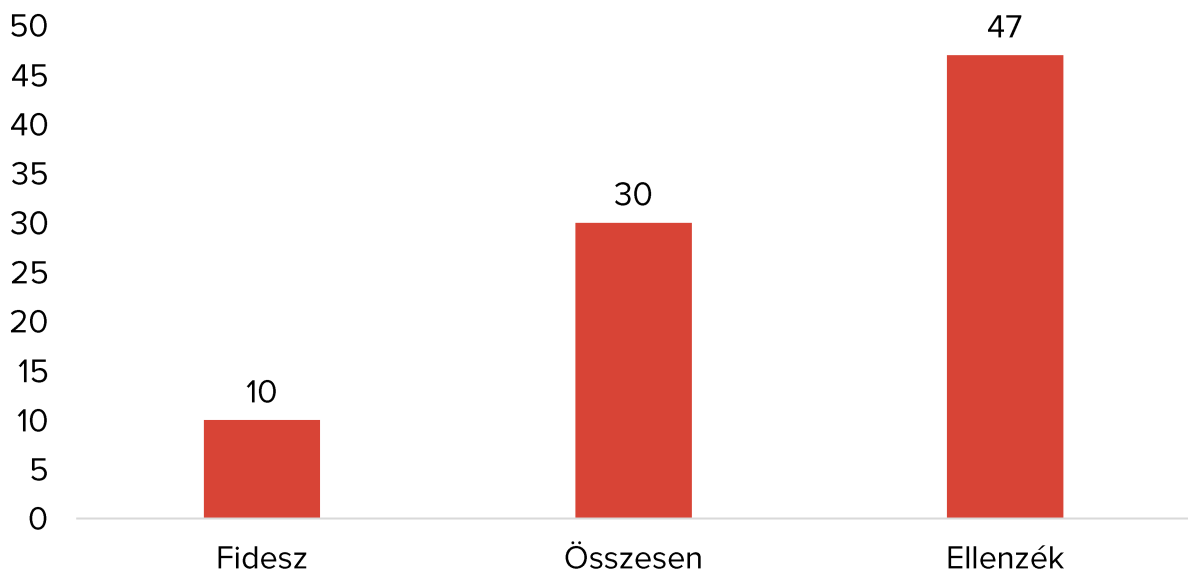

Kormánypárti vs ellenzéki dezinformáció

Másodszor a válaszadókat arról kérdeztük, hogy egyetértenek-e azzal az állítással, miszerint Orbán Viktor miniszterelnök pszichiátriai kezelésben részesül egy grazi magánklinikán – ez egy olyan narratíva, ami rendszeresen feltűnik ellenzéki oldalakon.¹³ A narratíva ösztámogatottsága az előző állítással szemben 10 százalékponttal alacsonyabb volt, ami alapján azt lehet mondani, hogy a kormánypárt – természetesen – jobban el tudja érni a magyar lakosságot a médiában.

Az ellenzéki szavazók 47%-a értett egyet a kormányellenes dezinformációs narratívával, míg a Fideszesek közül ez az arány csak 10% volt. Az eredmény megmutatja, hogy az ellenzéki portálok saját potenciális közönségük egy jelentős részét nem tudják elérni.

Azok, akik egyetértettek azzal, hogy 'Orbán Viktor miniszterelnök pszichiátriai kezelésben részesül egy grazi magánkórházban'

[13] <https://canadahun.com/temak/itt-a-sz%C3%A1mla-arr%C3%B3l-hogy-orb%C3%A1n-a-legnagyobb-ideggy%C3%B3gy%C3%A1szati-klinik%C3%A1n-kezelt%C3%A9k-grazban.59965/>

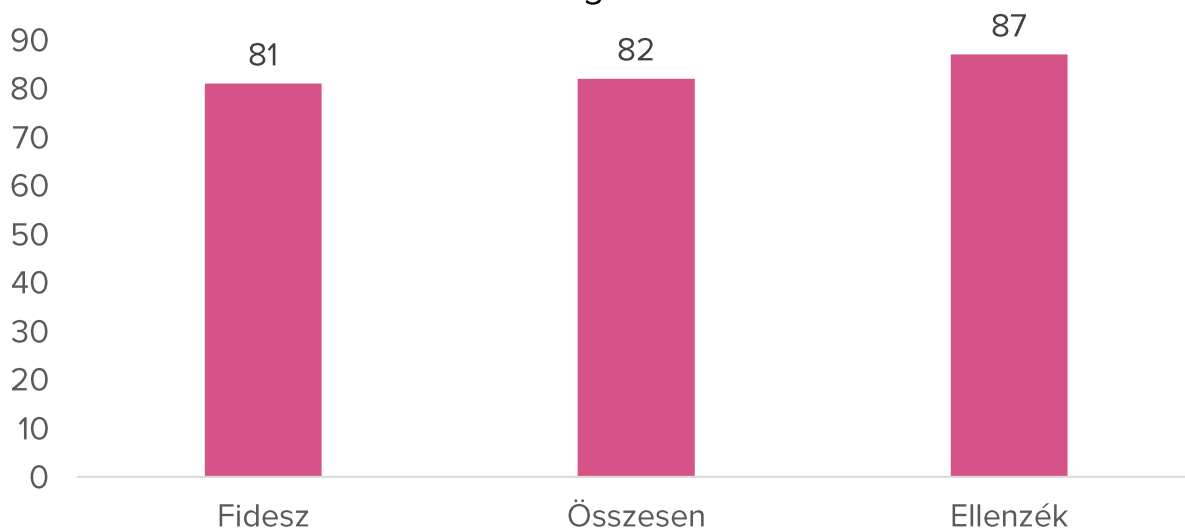

Mi a demokrácia?

A közép-kelet-európai régióban a válaszadók 80%-a vélte úgy, hogy a demokrácia, mint egy egyenlőségen, emberi jogokon, szabadságon és a jogállamiságon alapuló rendszer, jó az országuknak. A támogatás azonban lényegesen kisebb volt, ha ezt a rendszert demokrácia helyett liberális demokráciának titulálták: 61% – annak ellenére, hogy a definíció maga nem változott. Ez felfedi, hogy a 'liberálisok' és 'liberalizmus' ellen irányuló populisták és Kreml-barát kampányok nagyon hatékonyak voltak. Magyarországon a kettő közötti különbség még nagyobb, mivel a válaszadók 82%-a értett egyet a definícióval a demokrácia elnevezés esetén, míg 61%-uk tette ugyanezt a liberális demokrácia kérdésében.

Amennyiben a demokráciáról kérdezték őket, a magyar válaszadók politikai elkötelezettségtől függetlenül támogatták az eléjük tárt koncepciót. Ez azt mutatja, hogy a magyar társadalom döntő többsége egyetért az alapvető, a demokráciát alátámasztó nyugati értékekkel.

Akik egyetértenek azzal, hogy 'A demokrácia, mint egy egyenlőségen, emberi jogokon és szabadságjogokon, valamint jogállamiságon alapuló rendszer, jó az országomnak'

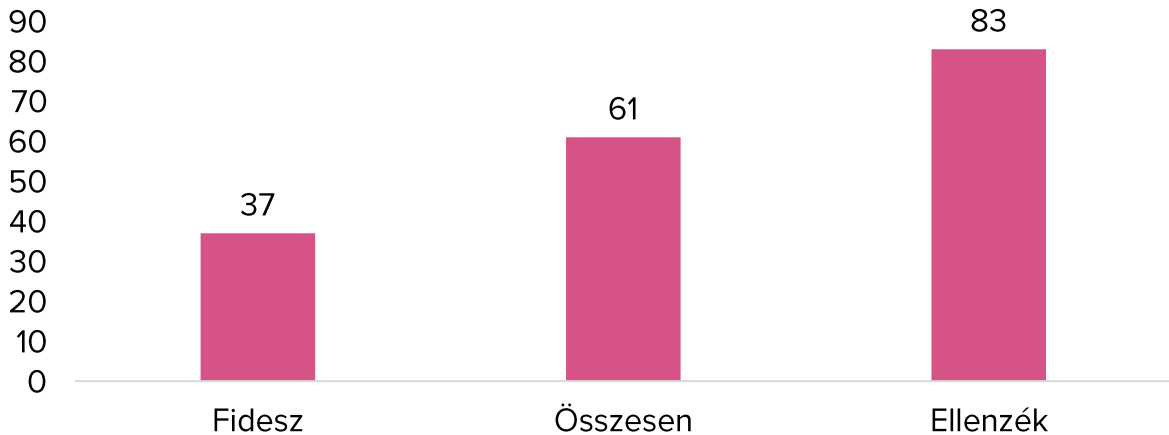
Mikor a kérdés a liberális demokrácia definíciójaként hangzott el, a társadalom ismét kettészakadt. Míg az ellenzéki szavazók 83%-a ebben az esetben is támogatta a definíciót, a Fidesz-szavazók között az arány már csupán 37%-os volt. A magyar kormányfő erősen liberalizmus-ellenes kijelentései¹⁴ egyértelműen formálták a kormánypárti tábor álláspontját, ahogy más kérdésekben is. Beszédesebb a demokrácia rendszerének definíciója kapcsán az, hogy egyetlen extra szó milyen széles társadalmi szakadékot generál, akkor is, ha az adott koncepció mögött széles társadalmi támogatottság áll.

[14] <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2021/05/orban-viktor-ma-nem-letezik-liberalis-demokracia>

Mi a demokrácia?

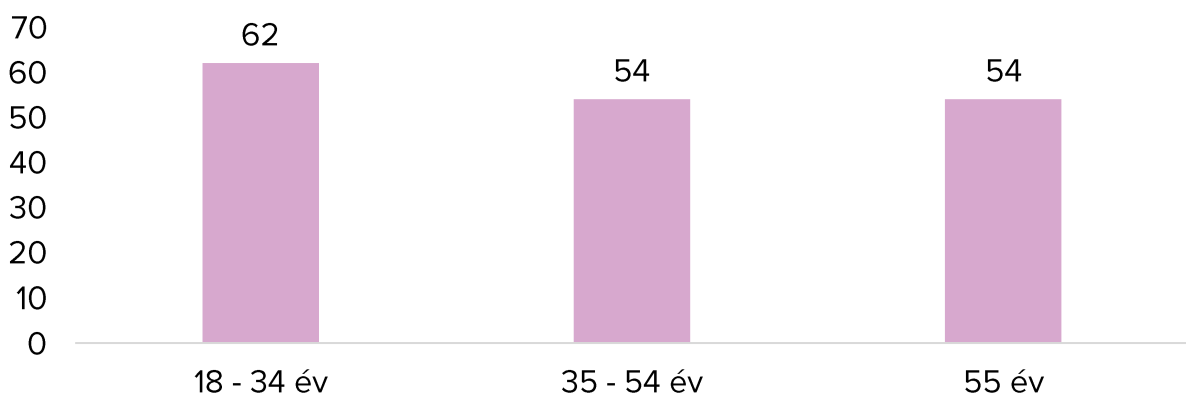
Azok, akik egyetértenek azzal, hogy 'A liberális demokrácia, mint egy egyenlőségen, emberi jogokon és szabadságjogokon, valamint jogállamiságon alapuló rendszer, jó az országnak'

Annak ellenére, hogy a kormányzat évek óta az LGBTI+ emberekkel szemben folytat kampányt, a magyarok 52%-a nem ért egyet azzal az állítással, hogy az LGBTI+ (azonos lehetőségek és jogok a meleg embereknek és transzszexuálisoknak) egy immorális és dekadens ideológia, ami a harmadik legmagasabb érték a felmérésben részt vevő nyolc országban. A magyar válaszadók 56%-a gondolta, hogy az LGBTI+ emberek jogait garantálni kellene, ami pedig a második legmagasabb érték.

Az LGBTI+ emberekkel kapcsolatban egyértelműen látszanak a politikai törésvonalak. Ugyanakkor ebben az esetben az életkor is fontos befolyásoló tényező. A 18–34 éves korosztály 62%-a áll az LGBTI+ emberek jogai mellett, de az idősebb korosztályokban (35–54 és 55+) ez az arány csupán 54%.

Azok, akik egyetértenek azzal, hogy 'Az LGBTI+ közösség jogait (például a házassághoz való jogot) garantálni kell'

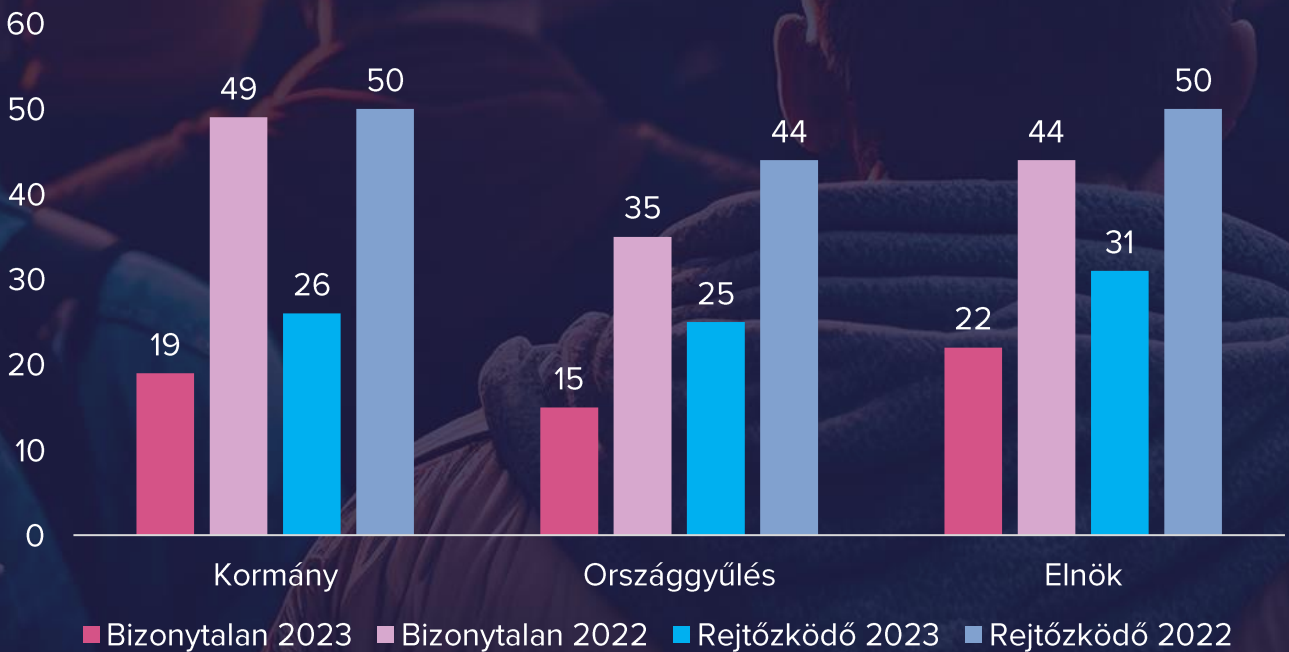

Bizalomhiány

A magyar társadalomban 2022 márciusa és 2023 márciusa között egyre inkább hiánycikké vált a bizalom. Ebben az időszakban a kormányba vetett bizalom 55-ről 39%-ra esett, míg a Parlamentbe vetett bizalom 50-ről 34%-ra csökkent. Az elnökre vetett bizalom általában a legmagasabb értékek között van, de nem Magyarországon; hazánkban ugyanis a válaszadóknak csak 39%-a bízik az elnökben, ami szintén alacsonyabb, mint a tavalyi 56%-os érték. Nem meglepő talán, hogy majdnem minden kormánypárti szavazó bízik a kormányban, az Országgyűlésben és az elnökben, míg az ellenzékiek közül csak kevesen.

2022-höz képest a fő ok, ami megmagyarázza a bizalom visszaesését, az a bizonytalan és rejtőzködő szavazók véleményének átalakulása. Emellett a bizonytalan szavazók részaránya a mintában szintén növekedett, ez is belejátszik a változásba. Ez azt mutatja, hogy a magyar lakosság egy szélesebb rétege elégedetlen a magyarországi gazdasági helyzettel és annak kormányzati kezelésével, bár még nem választottak maguknak politikai pártot.

Bizalom a magyar közintézményekben a bizonytalan és rejtőzködő szavazók között

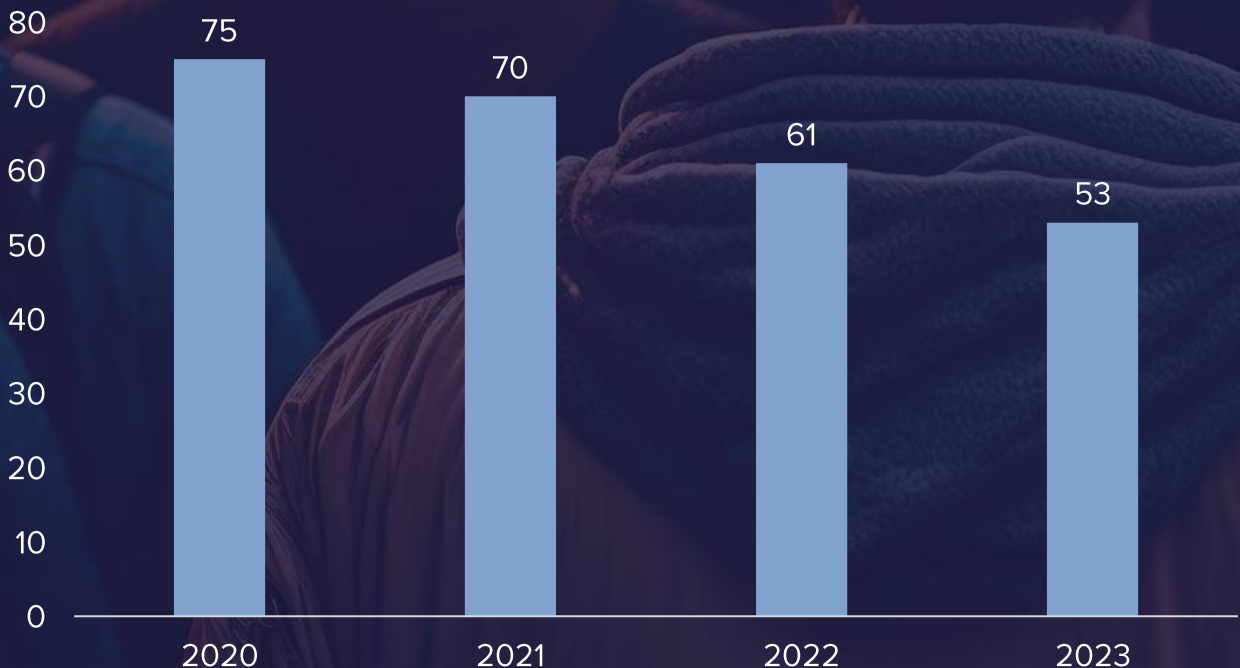
Bizalomhiány

A hadseregbe vetett bizalom lényegesen csökkent Magyarországon az elmúlt három évben. 2020-ban a válaszadók 75%-a bízott a hadseregben, míg ez az érték 2023-ban már csak 53%.

Ez a csökkenés elsősorban a bizonytalan és rejtőzködő szavazók véleményváltozásának tudható be, de ugyanez a trend látható az ellenzéki táborban is. 2020-ban az ellenzéki szavazóknak még 63%-a bízott a hadseregben, míg 2023-ban már csak 35%-uk. Ez azt mutatja, hogy a kormány hadpolitikai döntései nem nyerték el e tábor tetszését. Egy ilyen döntés lehet az a 2023 januári kormányhatározat, ami alapján a honvédelmi miniszter indoklás nélkül szüntetheti meg a legalább 45 éves és 25 év szolgálati idővel rendelkező katonák szerződését. Mivel ez egy viszonylag friss fejlemény, ez egymagában nem magyarázhatja a változásokat. Egy másik faktor lehet az, hogy jelentős kétségek fogalmazódtak meg többekben a kormány Zrínyi 2026 elnevezésű hadfejlesztési programja kapcsán, főleg annak átláthatatlansága miatt.¹⁵

A fentebb említett határozat és egy a közelmúltban kirúgott tiszt ezzel kapcsolatos kritikái egyértelműen nem fogják a hadseregbe vetett bizalom helyreállítását szolgálni, főleg azon állítások, miszerint a kirúgottak listáját egy kormányközeli think tankben állították össze¹⁶ – de ez nem azt jelenti, hogy ne lenne helye a hadsereggel szemben megfogalmazott kritikáknak a közéletben.

A hadseregbe vetett bizalom

[15] <https://www.atv.hu/belfold/20220702/volt-honvedelmi-miniszter-a-katonak-alapjovedelmevel-kellene-kezdeni-a-honvedelem-fejleszteset>

[16] <https://24.hu/belfold/2023/06/28/honvedseg-kirugasok-miniszter-varga-csaba-istvan-partizan/>

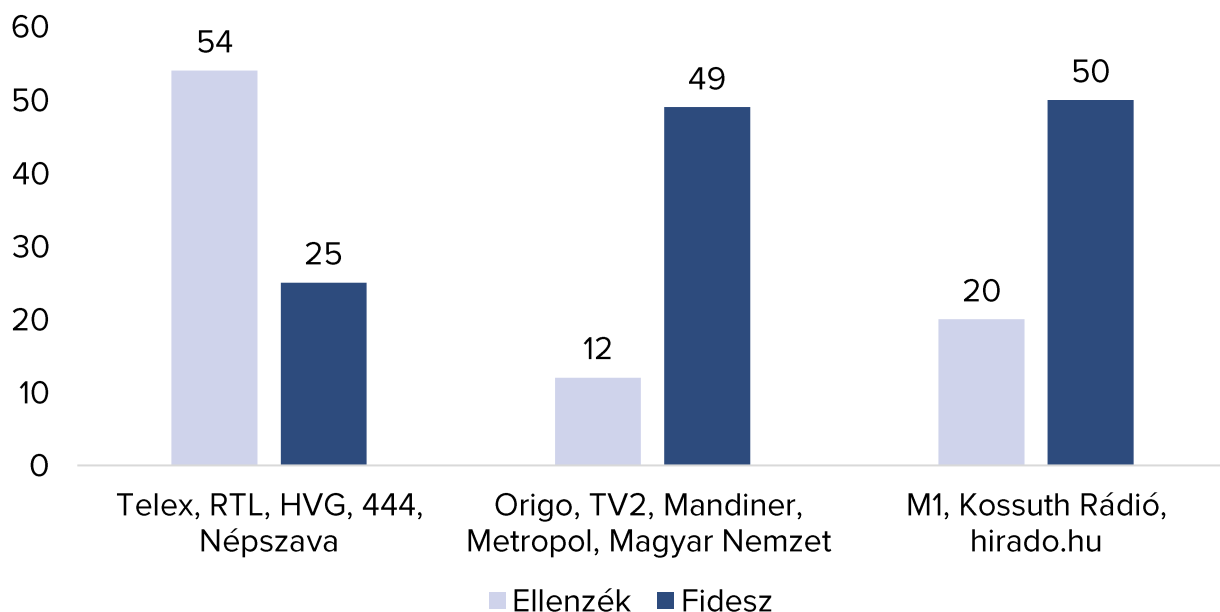
A sajtófogyasztási szokások is a pártpolitikai orientáción múlnak

A sajtófogyasztással kapcsolatos adatok arról árulkodnak, hogy a magyar lakosság inkább politikai preferencia alapján választja ki, hogy mely sajtóorgánumokat követi rendszeresen.

Az ellenzéki szavazók több mint fele állította, hogy rendszeresen nézi vagy olvassa a Telexet, az RTL-t, a HVG-t, a 444-et vagy a Népszavát (ezeket innentől 'első csoportnak' nevezzük); ez egyébként azt jelenti, hogy a Fidesz szavazóihoz képest kétszer valószínűbb, hogy ezeket a médiumokat választják. Ezek a sajtótermékek gyakran kerülnek a kormánypártok célkeresztjébe állítólagos „balliberális” orientációjuk miatt.¹⁷

Ezzel szemben a Fidesz-szavazók sokkal inkább választják az Origót, a TV2-t, a Mandinert, a Metropolt vagy a Magyar Nemzetet (innentől 'második csoport'), illetve a közmédia csatornáit (innentől kezdve 'harmadik csoport'), melyeket gyakran kritizálnak a kormánypárt felé mutatott elfogultságuk miatt.¹⁸

Akik rendszeresen a következő sajtótermékeket nézik/olvassák

[17] <https://telex.hu/komplex/2021/07/23/orban-30-eves-haboruja-a-mediaval>

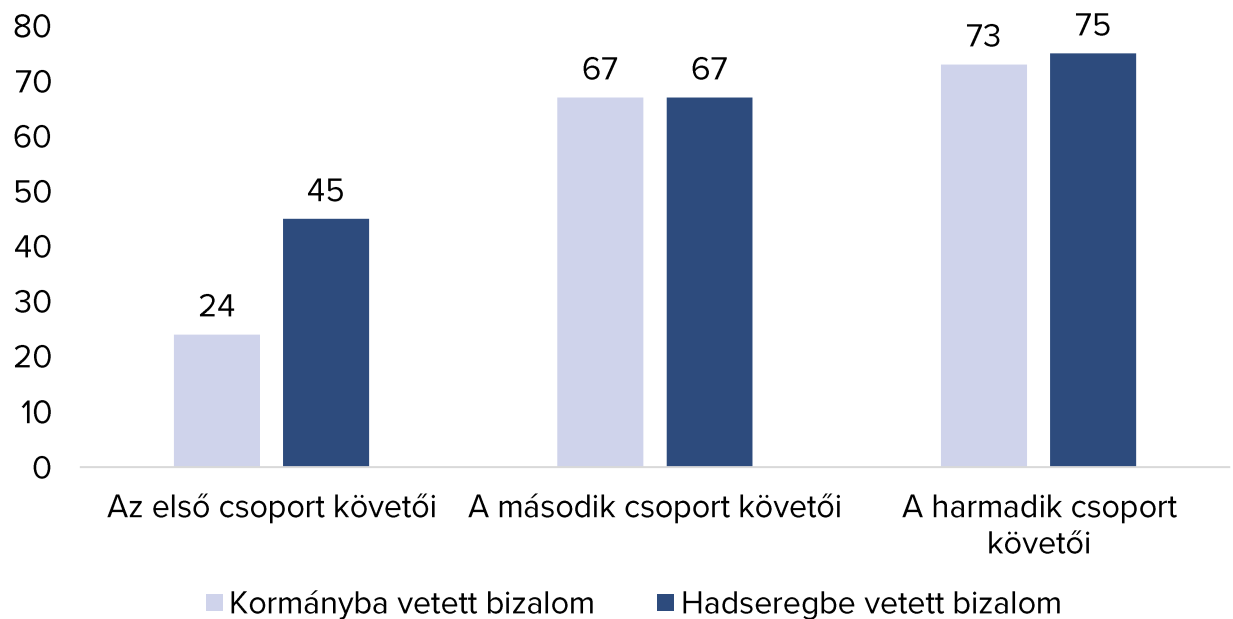
[18] <https://balkaninsight.com/2021/01/14/hungarys-government-in-reality-controls-more-than-half-of-leading-media/>

A sajtófogyasztási szokások is a pártpolitikai orientáció mŰlnak

A médiafogyasztás a bizalmat is befolyásolni tudja. Azok, akik rendszeresen a második és harmadik médiacsoport termékeit fogyasztják, erősen bíznak mind a kormányban (67 és 73%), mind pedig a hadseregben (67 és 75%). Ezzel szemben az első csoport rendszeres nézői/olvasói között a bizalom ezen intézményekben csak 24%-on áll a kormány és 45%-on a hadsereg esetében. A második és harmadik csoport azon tendenciája, miszerint ritkán számolnak be nemzeti politikai-gazdasági problémákról, és folyamatosan a hatóságok döntéseit dicsérik, egyértelműen segítenek egyes társadalmi rétegek bizalmának erősítésében.

A kormányba és a hadseregbe vetett bizalom a médiafogyasztási szokások szerint

Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar válaszadók egyértelműen azon sajtótermékek felé húznak, melyek jobban igazodnak a már létező világnézetükhöz. Az egyes sajtóorgánumban rendszeresen ismételt tartalmak pedig még inkább bebetonozhatják ezeket a létező világnézeteket. Tehát az, hogy egy politikai oldal nagyszámú médiára tudta rátenni a kezét és átvenni felettük az irányítást,¹⁹ hosszú távon jelentős hatással lehet a közgondolkodásra.

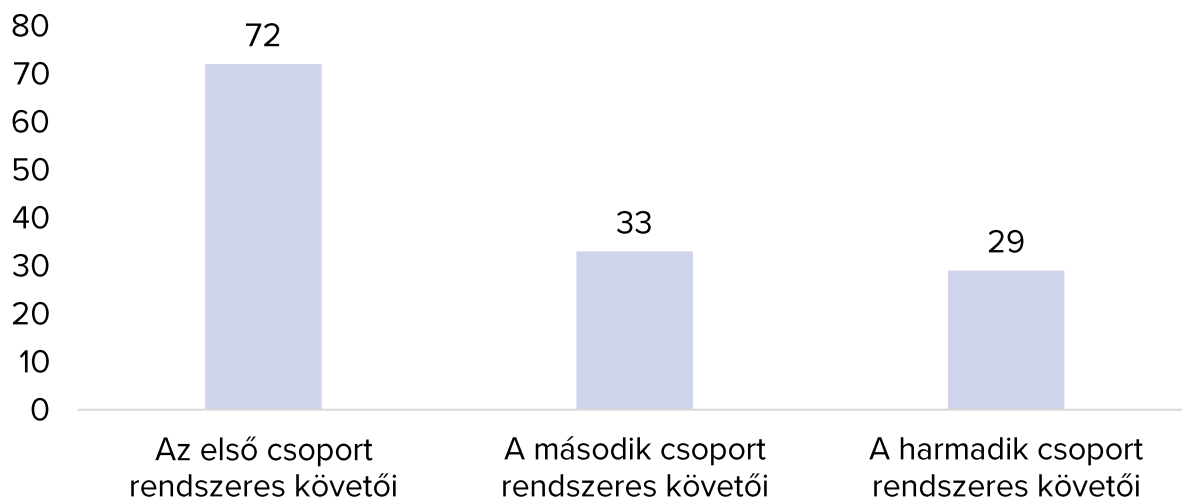
[19] https://hvg.hu/itthon/20181128_fidesz_media_kozpontositás_liszka

A sajtófogyasztási szokások is a pártpolitikai orientáció mûlnak

A médiafogyasztási szokások pedig nagyban befolyásolják, hogy miként látják a világot. Például az első csoportot rendszeresen követõ válaszadók teszik elsõsorban Oroszországot felelõssé a háborúért, míg ezek az arányok a második és harmadik csoport követõinél csupán 33 és 29%-ot tesznek ki.

Akik Oroszországot hibáztatják a háborúért

Középen találkozunk?

A magyar eredmények egyértelművé teszik, hogy a magyar lakosság gondolkodását nagyban befolyásolja a pártpolitikai elkötelezettség, és ezt súlyosbította az elmúlt évtizedekben Magyarországon kialakult politikai kultúra. Számos magyar politikai szereplő emelte ki az elmúlt években, hogy egyre konfrontatívabbá vált a magyar közbeszéd.²⁰ Természetesen a kormánypárt az ellenzékét,²¹ az ellenzék pedig a kormánypártot látja ennek kiváltó okaként.²²

Ezen felül a magyar kormánypárt és az ellenzék teljesen más perspektívában látja a világot. Néhány hang odáig megy, hogy az ellenoldal nem része a nemzetnek; ők csupán „országglakók”.²³

Így nincsenek próbálkozások valamiféle nemzeti konszenzus kialakítására sem, ami tovább mélyíti a társadalmi szakadékokat – pedig jelenleg a lakosság attitűdjei szintjén létezik ilyen, többek között az EU- és NATO-tagságról. Ez a szakadék jelentős gyenge pont a külföldi befolyásolási kísérletekkel szemben. A társadalmi szakadékokat az ellenséges, rosszindulatú szereplők, mint Oroszország vagy Kína, könnyen kihasználhatják, amikor szükségessé válik – jelenleg ugyanis nagyon kedvező elbánásban részesülnek a magyar kormány és kormánypárt irányából.

Fontos megjegyezni, hogy ezt a sérülékenységet a kormánypárt generálja, de valamennyire részese az ellenzék is; ezt tehát csak belpolitikai faktorok vezérik. A Fidesz hosszú ideje arra fókuszál, hogy a nemzet és a nemzeti érdekek egyetlen jogos képviselőjének írja le magát;²⁴ úgy láttatják magukat, mint az egyetlen erő, amelynek a politikája Magyarország hasznára válhat. Ezzel párhuzamosan egyes ellenzéki erők (mint Gyurcsány Ferenc, a DK elnöke)²⁵ kijelentették, hogy az egyetlen kérdés, hogy valaki Orbán Viktor miniszterelnökkel vagy ellene van, nincs köztes állapot. Ezek a kijelentések teljesen elvetik bármilyen kormánypártok és ellenzék közt létrejövő párbeszéd lehetőségét az ország jövőjéről. Így nem valószínű, hogy a közeljövőben a magyar társadalom egységesebbé tudna válni, de gondolkodni kell arról, hogy miként lehet ezt megvalósítani hosszabb távon.

A pártpolitika mellett az életkor, az oktatás, illetve a médiafogyasztási szokások is befolyásolják a válaszadók véleményét. A fiatalabb magyarok általában nyitottabbak a Nyugat és a nyugati értékek felé, ahogy azok is, akik magasabb oktatási szintet értek el. Ezzel szemben a gyakran emlegetett vidék-város ellentét a társadalmi attitűdökben nem látszik annyira markánsan.

[20] Például egy 2007-es cikk: <https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2007/11/stilus-es-kozbeszed> és egy 2019-ből: <https://hirtv.hu/ahirtvhirei/az-eldurvult-kozbeszed-miatt-kozlemany-tadtak-ki-a-kereszteny-ertelmisegiek-2475001>

[21] https://index.hu/belfold/2020/02/06/kover_szerint_az_ellenzek_olyan_mint_a_lenin-fiuk/

[22] <https://www.zaol.hu/helyi-kozelet/2023/05/majalis-tartott-a-demokratikus-koalicio-szombaton-a-zalaegerszegi-disz-teren>

[23] <https://24.hu/belfold/2023/06/27/lezsak-sandor-interju-orosz-ukran-haboru-fidesz-ellenzek/>

[24] <https://index.hu/belfold/var0507/>

[25] <https://www.facebook.com/gyurcsanyf/posts/671987747617401/>

Középen találkozunk?

A médiafogyasztási szokások kifejezetten erősen befolyásolják a társadalmi véleményeket. Azok, akik rendszeresen olvassák a független sajtót, általában Nyugat-barátabbak, mint azok a társaik, akik inkább politikai irányítás alatt levő sajtótermékeket fogyasztanak. Az igaz lehet, hogy a médiafogyasztási szokások főként a korábban meglévő vélemények alapján alakulnak ki, de a potenciálisan félrevezető tartalmakat rendszeresen közlő média segít a társadalmi attitűdök konzerválásában.

A KIADVÁNYRÓL

A részletes GLOBSEC Trends 2023 módszertan elérhető a project keretében született komparatív tanulmányban a GLOBSEC weboldalán. A tanulmány ezen a linken érhető el: <https://www.globsec.org/what-we-do/publications/globsec-trends-2023-united-we-still-stand>

A felmérést Magyarországon a Publicus Kutató és Tanácsadó Intézet Kft. végezte. A felmérést 1000 fős mintán végezték el CATI módszerrel. A felmérés Magyarországon – ahogy minden más országban – korra, nemre, lakóhelyre és településméretre is reprezentatív volt.

A jelentés a GLOBSEC Trends széria része, aminek keretében a GLOBSEC minden évben felméri a KKE országok lakosságának attitűdjeit.

Köszönjük minden donornak, aki támogatta ezt a projektet.

A jelen írásban kifejtett vélemények és álláspontok kizárólag a szerző álláspontját tükrözik, és azok nem feltétlenül egyeznek az Európai Unió, az EACEA vagy a NED nézeteivel. Sem az Európai Unió, a NED vagy bármely donorszervezet nem vállal felelősséget az itt kifejtett nézetekért vagy jövőbeni használatukért.

© GLOBSEC
<https://www.globsec.org/>

myHive Vajnorská 100/B,
831 04 Bratislava Slovak Republic
+421 2 321 378 00
info@globsec.org